

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok -- -- 4 koruny -- hal.

Na pol roka -- 2 " -- "

Na štvrt roka -- 1 " 20 "

Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

 Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 p.p. komorník.

Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám.

 Sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlášky a náhodné reklamacie. Cena jedného 5 stúpcového
 nonpareill riadku 30 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Kto druhému jamu kope sám do nej padá.

Známa vec je že tie staré príslovia a porekadla vždy majú pravdu a sa splňujú. Tak je to aj s týmto príslovím. Na koho sa ono prítomne vzťahuje? Na kom sa ide vyplniť? Vzťahuje sa na baróna Gézu Fejérváryho a vyplniť sa ide na ňom a na jeho druhoch, ktorí by na silu chceli byť ministrami Uhorska. Nemusí to byť predsa tá posledná vec na svete to miniserstvo, že sa ľudia tak veľmi za tým driapu. Druhý človek v okolnostiach Fejérváryho bol by spokojný s jeho penziou, ktorá mu prichodí ako cis. a kr. generálovi a ako starý človek žil by sebe v pokoji. Fejérváryho ale srbel chrbát a on siloumocou chcel byť ministrom a to nie obecným daakým gemeinerom medzi ministrami lež hneď aj ministerpredsedom a spolu aj ministrom peňažných záležitostí a ministrom a latere, teda okolo osoby jeho veličenstva kráľa. To sa mu musí dať tomu starému generálovi že nemá zlé gusto. Bo v terajších zlých časoch tri ministerstvá zastávať, a to zaiste nie z lásky ku vlasti, lež za dobré ministerské platy, to ozaj nenie ostatná vec.

Hovoria ale že neni ruže bez trnia. A takýto trň bodnul Fejérvárymu do jeho starého srdca hneď v

Buď požehnané najsvätejšie meno Panny.

prvý deň ako sa snemu uhorskému čo ministerpredseda chcel predstaviť. Trň tento bola tá nedôvera, ktorú snem novému ministerpredsedovi a jeho súdruhom verejne slávnostne vyslovil. Ministerium bez dôvery snemu je ako nevesta bez venca. Túto si nikto neváži. Zarovnak nevážil si nikto v krajine ani novopečeného ministerpredsedu ani jeho súdruhov. Mesta a stoličné právomocnosti jedno za druhým vypovedaly Fejérvárumu lásku a úslušnosť. On ale vzdor tomu chcel byť ministrom a jeho súdruhovia tiež. Tak si to žiadal sám a tak to žiadaly od neho vojenské kruhy viedeňské. V tomto zmysle naliebali naň aj liberáli, ba títo po posledných voľbách spatrovali v ňom jejich jedinkého patróna a vysloboditeľa.

Nič sa však na svete samosebou toľko nepomstvi ako veci nezákonné a nespravodlivé. Nezákonné decko cez celý život nosí na sebe flak nezákonnosti. A tak je to aj s ministerstvom Fejérváryho. Ministerstvo toto už v prvom počatí bolo nezákonné. Nesmieme sa preto tomu diviť že ho nezákonnosti sledujú krok čo krok a že aj všetky skutky a účinky jeho sú nezákonné, zákonom a obyčajom vlasti oproti postavené. Všetko čo ministerium toto doposiaľ podujalo protiví sa zákonom krajinským.

Cielom vymenovania Fejérváryho za ministerpredsedu bolo, aby on po dlhých neporiadkoch, ktoré v krajine zapríčinili liberáli zaviedol poriadok. Už pri tomto vymenovaní stala sa však na patričnom mieste veľká chyba, že k zavedeniu krajinského poriadku nebol vymenovaný muž z väčšiny snemovne, lež človek ktorý ku tejto vážnej úlohe ani schopnosti lež zo stránky väčšiny snemu ani podpory nemal. A ako človek tejto stránke cudzý ani dôvery, ani podpory mať nemohol. Bolo vídať teda hneď z prvopočiatku že Fejérváry, môže byť ináč celkom dobrý generál, ako ministerpredseda však v Uhorsku poriadok nikdy nezavede.

Nuž ale veď Fejérváry není preto generálom aby stratil ducha prítomnosť a odvážlivosť, to naši generáli len v čas vojny robia. Fejérváry teda ani ducha prítomnosti, ani odvážlivosť neztratil a stúpil ďalej cestou nezákonnosti, ktorú hneď pri jeho vymenovaní nastúpil.

Ponevác sa mu nepodarilo ľahkým a lacným spôsobom získať sebe priazeň vo Viedni, obrátil

sa proti tej parlamentárnej stránke, ktorá mu najviacej zavádzala v jeho nezákonnom pokračovaní. Koalíciu, spojené totiž stránky opozicionálne, zničiť a rozorvať za každú cenu bolo včul jeho cieľom. V tomto mu pomáhali jeho súdruhovia ministri a liberáli, ktorí prítomne nemajú žiadnych výhľadov ani na úrady ani na oročky. I dobíjalo sa zo všetkých strán na koalíciu. Táto ale pevne stála a žiadné pokusy Fejérváryho nemohly ju zklátiť.

Fejérváry medzi tým jednostajne cestoval do Viedne a do Ischlu. Vyviňoval vždy z druhej a z druhej strany svoj vládny program, ktorého ani nemal. Doma sa po každej audiencii a za každým čo sa vo Viedni bavil, vyhrážal tými najhroznejšími vecmi. Keby všetko to čím sa vyhrážal bol mohol uskutočniť z Uhorska neostane ani flaku. Chrozby Fejérváryho si však v krajine nikto nevšimal.

Keď teda nebolo možno koalíciu zničiť, Fejérváry ako zmužilý generál rakúsky dal sa do samého parlamentu. Aby teda parlament a prítomný parlamentárny system v Uhorsku podvrátil, vzal si na pomoc socialdemokratov. Čo sú to tí socialdemokrati a čo je to tá socialdemokracia? Socialdemokraciu splodil liberalizmus. Liberalizmus je kliatba pokolenia ľudského. Liberalizmus nezná zákonov, iba keby si ich sám spravil k svojemu osobnému dobrému. Lež aby tomu každý dobre rozumel hovorme teda otvorenejšie: v siedmom prikázaní hovorí Pán Boh nepokradneš. Liberál ale hovorí není Boha. Preto kde liberáli panujú, žaláre preplnené sú zlodejmi. Socialdemokracia je plodom tohoto liberalizmu. Z tohoto teda každý môže zakládať na to aké kvietko je tá socialdemokracia. I aby tomu každý rozumel zásady socialdemokracie len v krátkosti podotkneme. Prvá zásada socialdemokratov je, že není Boha a ponevác není Boha, je každé náboženstvo a jeho vykonávanie zbytočné. Socialdemokrati sa preto nemodlia, bo si myslia že není Boha. Preto socialdemokrati nechodia do kostola, bo sa hriešne nazdávajú že není Boha. Následkom toho keď socialdemokrat zomre, jeho súdruhovia zariadia mu len taký civilný pohrab. Kňaz nesmie prísť na pohrab socialdemokrata. Vynesú ho von, zpusťia ho do jamy, daaký šuster alebo stolár, bez remesla pravda, drží nad ním reč a socialdemokrat je pochovaný, priam takým spô-

sobom pochová aj gazda svojho vola alebo koňa keď mu upadne. Socialdemokrati zapierajú a neznajú Boha, neuznávajú následkom toho ani žiadnych sviatostí. Deti svoje nedajú krstiť i v skutku v mestách fabričných, kde je mnoho socialdemokratov je sila nepokrstených detí. Sviatosť stavu manželského socialdemokrati tiež nevyznávajú. Ohlasujú oni aj v jejích shromaždeniach tak rečenú slobodnú lásku. Táto slobodná láska pozostáva v tom, že si socialdemokratický chlap vezme ženskú, ktorá sa mu zapáči a žije s ňou bez sobášu kým ju nezunuje alebo kým sa mu nezhusí. Vo fabričných mestách socialdemokrati premieňajú baby viacej a častej ako košele, dnes tú, zajtra druhú, to je tá slobodná láska. Je to skutočne to najohavnejšie smilstvo verejne páchané. Decka z takéhoto hriešneho stavu pochodiacie nemajú rodičov, často neznajú ani vlastnej matky, bo sa táto o početné deti, ktoré má, každé od druhého chlapa staraf neide a padnú ony na farchu štátu a obciam. Socialdemokrati neuznávajú ďalej žiadnej vrchnosti. Poslúchajú vrchnosťiam len preto že musia. Z tohoto nasleduje že socialdemokrati nepriatelia sú trónov kráľovských. Zrucať tróny kráľovské a zničiť pápežstvo, to je cieľom socialdemokratov. Socialdemokrati neuznávajú ďalej práva vlastnosti a majetku, a každý majetok a vlastnosť bárs akého mena pokládajú za krádež. Ztadiaľ pochadza jejích nenávisť oproti triedam zámožným a preto sa snažia deliť v majetku čo druhým prislúcha. Socialdemokrati napokon sú nepriatelia verejného poriadku. Bitkári a výstupníci sú oni bez riadu a skladu, bo sa nazdávajú, že im je všetko dovolené preto že sú socialdemokrati.

A túto nebezpečnú spoločnosť, týchto revolucionárov, osvedčených nepriateľov trónu vlastného kráľa, ktorí sa proti vlasti svojej každodenne prebrehujú, prilákal ku sebe ministerpredseda a c. k. generál barón Géza Fejérváry keď im kroz stejného mu súdruha Jozefa Kristóffyho prislúbil že im prevedie zákon všeobecného a súkromného práva volebného. Zákon tento by sa len preto mal do života uviesť aby čím viacej týchto nebezpečných revolucionárov a s nimi spojených židov dostalo sa do snemu a aby prítomné stránky politické pri voľbách prepady. Takto pokúsil Fejérváry zničiť parlamentárny system Uhorska aby i so svojimi súdruhmi v krajine ďalej panovať

mohol. Ku posilneniu červených socialdemokratov pobúril Fejérváry ešte aj jednotlivé národnosti v krajine doposiaľ v pokoji bydliace a tito v jednom zväzku s označenými revolucionármi a nepriateľmi kráľa i vlasti vydržiavajú shromaždenia, v ktorých tupia Boha, náboženstvo, priateľov ľudu, vlast a všetko čo doposiaľ ľudu bolo svätého.

Hriešné počínanie Fejérváryho a jeho súdruhov nabliada však kráľ, a pri poslednej audiencii neprijal predlochu zkazonosného programu vysokomyselného šafára.

Jest toto znakom toho, že žbán dotúď nosia ku studni kým sa nerozbije. Aj Fejérváry dotúď napínal strunu trpezlivosti kráľa kým sa nepretrhla. Koalícia pevne stojí a bude pevne stáť aj napozatým. Nemá ona síce príčiny oplakávať Fejérváryho; tým viacej príčiny ale majú k tomu socialdemokrati a všetci tí čo s nimi držia. Na veky ostane pravdou to porekadlo: kto druhému jamu kope sám do nej padne.

Otvorený list ku kmotrovi.

Milý kmotre!

Ako vidím, veľmi si sa dal na to panské huncústvo, to jest na politiku. Ale dobre máš. Patrí sa, aby aj jednoduchých ľudí zaujímaly krajinské záležitosti, aspoň budú potom opatrní a aj v tomto remesle zbehlí.

Pýtaš sa ma, ako mienim o všeobecnom volebnom práve? Som-li zaň alebo proti nemu?

Myslím, dávno poznáš moje zásady, a vieš, že nikto tak nenávidí včulajší volebný zákon, a málo kto sa vyslovil o práve volebnom tak určite ako ja. Včulajší zákon nenie iné, ako so všeliakými figlami sklopané huncústvo. Poznať, že ho vybíjaní majstri kuvali. Prefikani liberáli schválne ho tak zostavili, len aby dostali väčšinu. Aj sa im to za dlhé a dlhé roky darilo, ved ľud takrečeno vytvorený bol z neho. Všeliaki škohloši a hladní pisári obdržali právo, remeselník a roľník len leciktory. To je tá liberálna spravodnosť. A potom, kým kráľovská Kúria nesúdila nad napadnutými mandátmi, vládni ablegáti aj ten najhnusnejší mandát, ktorý kričal: «ukradnutý som! Kúpili ma!» uspravedlnili. Haňba, posmech, že to tak dlho trvalo, a nech liberáli nebachnú pri posledných voľbách, ešte za dlhé roky nebola by sa stala zmena. A táto zmena mala sa stať už vtedy, keď aj iné štáty rozšírily právo volebné. Lenže naši liberáli nepopustia zo starodávneho zlého, a strieža ho, ako draci, aby im na škodu nebola novota. Môžem ti povedať, že na širom svete nie sú tak smiešne, tak potupné a nespravodlivé voľby, ako u nás. Tak to žiadal židovský liberalizmus. Tie hlúpe kortesácie, tie špatné jarmoky, neludské násilenstva, to tak ohavné hlasovanie nikde nenajdeš len u nás. Nikde ne-

pozhánajú voličov aj zo sedemdesiatich obcí, nikde neriada také hostiny, a nikde nevliečú votizáciu tak, a nikde nemá volebný predseda také veľké právo, ako u nás. To ani panovník nesmie robiť. Zákon šliapať, klamať a dať ľuďom strielať. Hja, len tak sa mohol udržať židovský liberalizmus. Vláda vždy našla peniaze na tieto ošklivé komédie, a vždy sa našli podlí ľudia, ktorí s tou najväčšou bezočivosťou vyhlásili za ablegáta, koho vláda žiadala. Poznáme dosť takýchto.

Kmotre môj, ja som za rozšírenie práva volebného, ale na spravodlivom a kresťanskom základe. Nekontrujem ani Kristóffymu, ani židovským demokratom. Moje heslo je: Kto porcie platí, alebo slúži pri vojsku, má byť voličom. Toto je zrejme povedané. To isté hovoril na sneme aj náš Rakovszky a tak mieni aj ľudová strana. Sice, keby odo mňa záviselo, ja bych len tomu dal volebné právo, kto vie žiť s ním. Korhel, lakomec a naničhodník, ktorý len na to hľadá, kto dá viac, ten nie je ho hodný, ale aj takých ablegátov von vyprášiť zo snemovne, ktorí so špičným mandátom opovážia sa ta ísť. Ja som aj proti tým, ktorí hovoria, aby len ten mal vôtum, kto vie písať a čítať. Toto je nespravodlivosť. S tým by tisíce vytvorili z radu voličov. A potom, jednoduchí ľudia museli by zkušky skladať z písma a z čítania. Popis štatistického úradu je nie hodnoverný, liberáli aj to zfalšovali. Známy sedliakov, ktorí hoc nevedia písať a čítať, ale statočnejšie sa držia pri voľbách, ako mnohí veľkomožní páni.

Ako vidíš, kmotre môj, je rozdiel medzi mnou a demokratmi. Tí žiadajú všeobecné právo volebné, to jest aby každý 20-ročný mužský (ba nedbali by, keby aj ženy volily) mal vôtum. Ja ale to hovorím, kto nekoná službu štátu, už či s vojančinou, či s porciami, ten nech nepožíva práva. Pravda, demokratom by sa to páčilo, keď by všeliakí dovandrovaní židáci a hlúpe chlapčiská dostali volebné právo, len aby čím viac grobianov kazárskych (demokratov) vkradlo sk do snemovne, kbe by potom robili lomoz. Veľký pokrok spravíme, keď dľa mojich zásad rozšírime právo volebné. Len potom nech to ide spravodlivo.

Pri tejto novote hovorí sa aj o tajnej votizácii, ako je to aj inde. Tajná votizácia, to jest s cedulkou hlasovať, keď predseda nesmie sa pýtať kto si, koľko máš rokov, kedy ti narástly prvé zuby, koľko máš detí a podobné sprostosti, konečne predsa ti povie, že ty nenie si ty, a vyhodí ťa von. Nože, kmotre, zasmej sa na tú tajnú votizáciu! U nás, kde verejne klamú, falšujú a robia také huncútstva, hoc máme prísny zákon. No, už toto nedá sa previesť s terajším zákonom a súdom. K tomuto potrebujeme vážnych a svedomitých ľudí. Ale kde ich najst? Snád v Nitriadskej, kde je každý liberál hotový predseda volebný? Hej, kmotre, my by sme museli dhlo spať, aby sa naši liberáli obrátili na tak statočných ľudí, ktorí by pri tajnom hlasovaní neklamali. Veď pri voľbe stoličných výborníkov je tajná votizácia, a čo sa robí neraz? Keď je raz rozkázané od vlády zákon šliapať, nedrží sa toho ani jedon predseda, najviac to ti povedia: apeluj, keď sa ti nepáči, ale huncútom ani vtedy sa nič nestane. V cudzo-

zemsku tajne hlasujú — čo ja z mojej strany veľmi schvaľujem a za dobré uznávam. — lebo tam inakšie rozmysľajú aj o politickej statočnosti, ako naši prefikani liberáli. Dobre by to bolo kmotre môj. Nech by prestali včulajšie hlúpe a protivné votizácie. Nech by každý volič v svojej obci oddal hlas. Nuž ale kto bude dávať pozor na votizáciu keď je u nás tak mnoho politických nezbedníkov? Koho postaví ku urne ľudový kandidát, keď liberáli majú slúžnovecov, notárov, pisárov, židov a iných pomocníkov? Ako hovorím, toto nedá sa previesť bez prísneho trestu. Tu len ostrý zákon spomôže, ktorý zaraz previesť, ak by sa voľakto dopustil zbojstva. Teda nie drahá petícia a dlhé vyšetrovanie, ako je to teraz, že človek pochybovať musí, dosúdia-li mu pravdu, lež zaraz zavref toho predsedu, ktorý klame, toho korteša, ktorý podpláca, toho voliča, ktorý peniaze alebo pálené prime. Pri tom povzbaví ich na desať rokov práv občianských. U nás, kde je tak veľká korrupcia a tak mnoho nestatočných ľudí, len takýto liek pomôže. Vedia to aj tí najvážnejší politikovia, preto sa boja tajnej votizácie. Sám Tisza neni za všeobecné právo volebné. Teraz neni spravodlivosti pri voľbách, čo by bolo potom?

Nikto tak nežiada právo volebné ako socialdemokrati. Od jedného času o tom vrestia, že vraj od toho závisí šťastie národa. Never to kmotre môj. To je cigáňstvo a mámenie ľahkoverných. Veď práve socialdemokrati obrátili snemovne v cudzozemsku na posmech so zvodami, s grobianstvom a s bitkami. Tak to bude aj u nás, jaknáhle dohrnú sa na snem tí paplusi s penivou papulou. A týto nemajú tam čo hľadať. *Kto sa nedrží za verného syna krajiny Uhorskej, kto je medzinárodný, a kto porúcať chce čo praotcovia stavali, tomu nedat právo ale okovy.* Áno ľudu, ktorý štátu slúži, patrí právo, aby snem bol ľudové shromáždenie. Takýto snem môže vykonať pre národ veľa dobrého, ale čo sme mali doposiaľ zo snemu? Kopu zákonov, ktoré nikto nevysvetlil národu, a té ne slýchané porcie, ktoré nám liberáli na krky zavesily. Radšej nič, ako takýto snem. K tomu sú zapotreby vážni, bezuhonní a za ľud oddaní mužovia. Koľko máme v snemovni takýchto? Veď u nás vypukla voľaka choroba. Každý panik chce byť ablegátom. V daktorom okrese aj štyria sa uháňajú o mandát z tej istej strany. Strovia 50—100 tisíc. Kupčia s ablegátstvom a za dobrý groš prevedú stranu svoju do tábora protikandidátovho. Ráz s tým, ráz s iným programom vystúpia, len aby sa dostali do snemovne. Pľuj! Ablegátstvo je len schod k lepšiemu dôchodku. Veď neráz horko-fažko môžu posháňať 40—50 ablegátov do snemovne — a je ich blízko pol piata sta — lebo nestihnú tí zákonodarci ísť na zasadnutie, kdežto je to ich povinnosťou a platení sú za to. Ale o tomto ti nebudem písať. Keby sme na riečicu mohli dať tých pánov, uvidel by si koľko je tam kúkola. Ani učnosti, ani svedomia. Nuž a tí naši voličia ako vyzerajú? Ako sa držia pri voľbách? Nech by nastalo všeobecné právo, kto nasýti toľko korhelov a lakomcov? Hruza na to pomysle! Koľké tisíce by koštovala jedna voľba, keby to tak šlo ako dosiaľ? Liberáli zkazili ľud

na toľko, že nevie zachodiť s právom. A nech neuvedú do života prísne tresty, bude ešte horšie. Kto bude potom ablegátom? Židáci, vládni ľudia a socialisti, lebo títo majú veľmi dobre zriadenú stranu a isté vóta. Ľud zase nebude mať svojich zástupcov. Už aj z tohoto môžeš vidieť kmotre môj, že je to veľmi ťažká otázka, a dá ona starosti aj tým najmúdrejším politikom. Pohrávať sa s tým ľahkomyselne a huckať socialistov, to je len pre Kristóffyho. Vážny a pomery naše znajúci politik ale podopre hlavu a rozmýšľa nad tým, a ku koncu predsa len uzná, že to u nás ťažko pôjde.

Veď keby bol každý taký statočný človek, aký si ty kmotre môj milý! . . .

Zehnaj fa Boh. Tvôj

Záhorský.

Kde si moja ľudová strana?

Tam, kde už teraz palác princa Windischgrätza stojí (predtým tu barón Popper panoval), kde dcéra kronprinca Rudolfa, vnučka jeho veličenstva nášho kráľa, Alžbeta v letnom čase zdržovať sa bude, tam v susedstve žil jedon kňaz, ktorý celý život svoj ľudu venoval a preto mal mnoho nepriateľov.

Tento hovorieval: «nemáte včul charakterov», to jest nemáte včul takých vodcov, ktorí by v boji za ľudovú stranu až do konca vytrvali.

A vskutku, jedno ma vždy zarmucovalo na tých mojich stranách, o ktorých ja píšem, že vodcovia, či už civilni, nadovšetko ale kňazi, nie sú sebe, svojmu povolaniu konsekventní, to jest v politickom boji proti liberálom nevytrvajú, ale dnes ešte idú s ľudom, zajtra zase s liberálmi držia, liberálom a židom po vóli robia, čo nemá dobré následky, lebo na takýto spôsob ľud trati svoje presvedčenie. Preto táto moja epistola znie týmto inkonsekventným pánom, či sú už oni civilni, lebo hneď aj kňazi.

Keď ľudová strana povstala, každý vodca takrečeno bol samý oheň za ľudovú stranu. Tak veľká bola oduševnenosť, že človek od radosti bol by si zaplakal.

Keby všetci v tejto oduševnenosti boli vytrvali, dnes z trenčianskej stolice mal by ľud aspoň šesť sedem vyslancov, ktorí by pravdu kresťanskú na sneme uhorskom zastávali.

Lenže splnilo sa to starodavne latinské príslovie: «tempora mutantur et nos mutamur in illis», to jest: «časy sa menia, a my sa časom tiež meníme».

Veru mnohí sa premenili, za ľudovú stranu neúčinkujú a nebojújú tak ako by mali.

Prvé, prečo ľudová strana nie je tak silná na našich stranách, ako by sme si to žiadali, je nedbanlivosť pri popisoch voličov.

Je pravda, že liberáli všade census zvýšili, ale nie je toto ešte to najväčšie nešťastie, ale hrozná je tá nedbanlivosť, že málo kto sa zaujíma za ľud, keď je popis voličov.

Doma, v izbe robíš politiku, alebo pri stole, to nestojí fajku dymu.

Málo hovoriť, ale tým viacej účinkovať, to má byť našou úlohou.

Čo to stojí, keď kto hromzí proti liberálom, keď je ale popis voličov, doma sedí, alebo odcestuje, len aby sa nemusel sísť s údami tej slávnej kommissie, ktorá každému židovi a liberálovi hlas, volebné právo s redostou dáva, len ľudákov vynecháva, aby všade liberálom bola väčšina hlasov.

Strach a hrúza nás obkľučuje, keď si pomyslime, že kde bolo sto a sto ľudových hlasov, tam dnes ľudáci skoro ani hlasov nemajú.

Tak na príklad v Turzovke bolo 200 hlasov na ľudovú stranu, dnes 2—3 sedliaci majú volebné právo, ale židia a liberáli sú vo väčšine, tak že liberálny kandidát ľahko dôjde k víťazstvu, ľudový lebo ani nevystúpi, lebo prepadať musí, lebo tak silno je zorganizovaná liberálna strana, že v najnovšom čase ani len protikandidáta nemali liberálni kandidáti vo Veľkej Bytči, vo Varíne, na Čaci, atď., čo je neodškiepiteľným dôkazom, že židia a liberáli si dajú záležať na popisoch, naši vodcovia ale keď aj nespia, nuž driemu, a tak sa stáva, že v menšine zostávame my, kdežto ľud s ľudovou stanou aj dnes spolu cíti a drží.

Preto ctení vodcovia moji, keď bude popis ľudu, nechajte tú popisujúcu kommissiu vo svätom pokoji, nie, nerobte to, veď jedná sa tu o vec svätú, o vytrvanlivom boji za pravdu kresťanstva proti moci židostva a liberalismu.

Dvojaké právo máte ubezpečené: 1. appellovať proti censusu; 2. volebné právo uistiť každému ľudákovi, ktorému patrí.

Keď je ale popis, a vy sa v popisujúcej kancelárii ani len neukázete, tým menej ale proti nespravodlivému popisu neappellujete, nuž vtedy o víťazstve ľudovej strany ani len snívať nemôžte.

Pomyslite si len, ako popisujúce kommissie všade ľudové hlasy decimovaly, a by ste túto na ľude, na ľudovej strane spáchanú nespravodlivosť prehliadli, ba ešte údov takejto kommissie do domu svojho prijali a pritom aj pohostili?

V politike sú len dve cesty: lebo za ľud, lebo proti ľudu, a nenie ťažko voliť, kto miluje pravdu, musí proti liberálom so svojim ľudom držať!

Nech kto povie, čo chce, ale ja neprestanem tvrdiť to, že jedine vodcovia sú na vine, že sme proti liberálom dopsial zvífaziť nemohli.

Niektor povie, aj ľud je na vine, ide za grošom, za pálenkou, nemá vytrvanlivosti, atď.

To je tiež pravda. Ale čo je tomu príčina?

Keď ľud vidí, že vodcovia nejdu rovnou cestou, že prehliadnu liberálom všemožné nezákonnosti, že sa s liberálmi objímajú, či je div, že ľud podlyzačným rečiam kortešov židovských a liberálnych podľahne?

Kdeže sú ešte tie časy, keď ľud náš k politickému povedomiu dôjde?

A predsa sú ony nenie tak ďaleko.

Kde ľud ľudové noviny číta, kde v dome nachádza

sa «Kreštan», tam tieto noviny do srdca zaštiepajú ľudové presvedčenie.

Neobávam sa ja o budúcnosť, o víťazstvo ľudskej strany, lebo kde taký ľud za pravdy kresťanstva bojuje, ako pri najnovších voľbách v Žiline a v Púchove, tam žije aj nádej, že časom nevystane naše víťazstvo, víťazstvo ľudskej strany!

Proto nepozostáva iné, ako to, aby vodcovia v politickom boji vždy konsekventní boli, lebo ľud vtedy pred sebou bude mať svetlo, ktoré neomylné bude ho viesť po cestách pravdy.

POLITICKÉ CHÝRY.

O volebnom práve.

Stanovisko ľudskej strany o volebnom práve je ľudákom známe. Ľudová strana naša žiadala už doposiaľ reformu volebného práva. Žiadala túto reformu v nesčíselných ľudových shromaždeniach, a žiadala ju dôrazne aj na sneme. Reformu volebného práva žiada aj včul ľudskej strany, lež na spravodlivom a kresťanskom základe. Nie na tomto základe žiadajú seba volebné právo socialdemokrati a všetci tí, čo s nimi držia. Socialdemokrati neznajú kresťanstvo, ba toto opovrhujú, jejich volebné právo nezakladá sa v kresťanskej spravodlnosti. Toto by si teda dobre mali zapamätať všetci tí, čo včul so socialdemokratmi držia. Dňa 15. septembra má byť ten veľký deň, v ktorý socialdemokrati, židia a nežidia očakávajú svoje spasenie. A čím viac sa tento deň blíži, tým bešnejšie agitujú všetci prívratenci socialdemokratického volebného práva: socialdemokrati, židia, freimaureri a národovci po celej krajine. Nebude škodiť, keď v krátkosti uvedieme aké komédie vyvádžali v nedeľu dňa 10. septembra v hlavnom meste a po celej krajine.

V sobotu v prvom rade držal hlavný protektor socialdemokratov a tak rečený minister vnútorných záležitostí Kristóffy v Német-Bogšáni svoju programú reč, kde ako kandidát vystupuje. Najprv zniesol nešeredne koalíciu, potom ale dal sa hovoriť o všeobecnom a súkromnom volebnom práve a to takým spôsobom, že to tak ani ten najčervenejší socialdemokrat a žid netrafi. To pravda zabudol povedať Kristóffy, že on ako minister vnútorných záležitostí povinný je na to hľadať aby v krajine bol poriadok. Tak ďaleko to ten liberalizmus doviedol, že včul tých najväčších revolucionárov hľadať musíme v terajšom ministerstve.

V nedeľu dňa 10. septembra držali socialdemokrati na viacej miestach shromaždenia v záležitosti volebného práva. Takéto bolo shromaždenie freimaurerskej ligy, pri ktorom prítomní boli sami socialdemokrati. Takýto bol

aj kongres socialdemokratov, v ktorom na návrh židovských vodcov ustanovené bolo, že dňa 15-ho septembra robotníci v žiadnej fabrike nesmú pracovať. Krom toho mali socialdemokrati ešte jedno shromaždenie v mestskom lesíku, kde pivo potokami tieklo. Vodca demokratov, žid Vázsonyi, predtým Weissfeld, držal o volebnom práve reč v Nagyvárade. Boly ďalej socialdemokratické shromaždenia v mestách Békés-Csaba, Nagyszében, Győr, Marmarossziget, Kaposvár. Aby počet vyplnený bol, ešte aj národovci usniesli sa na tom v klube národovcov, že národné shromaždenia vydržiavať budú v nasledujúcich mestách Horno-Uhorska: Morvaszentjános, Barsszentkereszt, Miava, Zohor, Brezó, Krakován, Tótlipese, Szlätina. Prvé takéto shromaždenie mali v Prešporke, kde sa so socialdemokratmi spriahli. Veru to čudno vyzerá: národovci spriahnutí s červenými socialdemokratmi bez národa a vlasti. V tých obciach, v ktorých by takýto socialdemokratickí národovci bez národa a bez vlasti zamýšľali svoje ľudové shromaždenia vydržiavať, v ktorých nehanebným spôsobom tupia náboženstvo, cirkev a kňazstvo, vodcovia ľudskej strany a v prvom rade duchovní napomenúť majú veriacich, že ako kresťania s dobrým svedomím nemôžu byť prítomnými na takých shromaždeniach.

Držali ešte socialdemokrati shromaždenie v Nagykanizsi, kde sa im však zle povodilo, bo ich horliví ľudáci mesta a okolia prinútili, aby sa rozišli.

V Székesfejérvári, vo Veszpríme a v Pápe držali proti červeným socialdemokratom kresťanskí socialisti veľmi podarené shromaždenia. V Székesfejérvári rečnil z ľudskej stránky gróf Aladár Zichy a Mikuláš Zboray, vo Veszpríme Franc Udvary a v Pápe gróf Teodor Batthyány.

Podali sme v krátkosti zprávu o tom boji, aký socialdemokrati a tí, čo s nimi držia vedú za všeobecné volebné právo. Pohyb tento pochádza z kruhov bez náboženstva a vlasti. Že z takýchto kruhov nič dobrého pochodiť nemôže, o tom každý môže byť presvedčený. Od židov nikdy voľačo dobrého nemožno očakávať. Nemôžeš však nič dobré očakávať ani od socialdemokratov, ktorí verejne ohlasujú, že nenie Boha, ktorí neznajú žiadneho náboženstva a sú pyšní na to, že nemajú vlasti. A nemôžeš nič dobrého očakávať od takých národovcov, ktorí sa spriahli so židmi, so socialdemokratmi bez Boha, náboženstva a vlasti, tým cieľom, aby podvrátili kresťanskú ľudovú stranu. Každý ľudák vie, že je ľudová strana za reformu volebného práva na spravodlivom kresťanskom základe, a každý korlivý kresťan presvedčený je o tom, že on držať a ísť môže vždy len s kresťanskou ľudovou stranou.

Ľudový ablegát v kruhu svojich voličov.

Alexander Karácsony, ľudskej stránky ablegát aranyos-marótskeho okresu volebného dňa 3-ho septembra navštívil voličov svojich v mestečku Bars-Verebély. Kresťanské obyvateľstvo tohoto mestečka najlepšie je sriadené v celej stolici. Ľud s oduševnením slyšal reč svojho

milovaného ablegáta, v ktorej on ozaj zo srdca k srdciam hovoril. Chovanie sa vo veľkom počte shromaždených voličov znakom je nezlomnej dôvery, ktorou sa ponášajú k zaslúženému ablegátovi svojmu.

Fejérváry u kráľa.

Nevedno, kto má väčšiu radosť, či Fejérváry, že tak často smie ísť na audienciu ku kráľovi, a či tí páni na dvore kráľovskom, že nášho odhodlaného a zmužilého generála tak často môžu vidieť. Nech sa spoločne rmútia alebo sa tešia, do toho nikoho nič. To už ale každého musí zaujímať, že sa Fejérváry ku audiencii dostavil u kráľa. Prečo však náš takrečený ministerpredseda išiel na audienciu? To je vážna otázka a dá sa na ňu ľahko odpovedať. Snem drží po dlhšom odročení prvé zasadnutie dňa 15-ho septembra. V tomto zasadnutí mienil Fejérváry predložiť snemu v prvom rade návrh zákona o privedení všeobecného a súkromného práva volebného; mal on na pohotove ešte aj iné prekvapenia. Ku všetkému tomu ale chýbala mu len jedna maličkosť, totižto kráľovské dovoľenie. Bez tohoto dovoľenia sa ani pohnuť nemôže. Preto išiel na audienciu ku kráľovi. Doma si ale porobil najprv poriadky. Jeho súdruh Bokányi. Jakub Weltner a ostatní dovedú už o 9. hodine ráno tisíce socialdemokratov pred snemovňu, hlavný kapitán Rudnay sa postará, aby sa im žiadnemu ani vláska na hlave neskrývalo. Po týchto poriadkoch pustil sa Fejérváry dňa 9. septembra v sobotu na cesiu do Viedne. Kráľ ho v audiencii prijal v nedeľu 10. septembra o druhej hodine popoludní. Písali, že ho kráľ milostne prijal. Kráľ každého prijme milostne, čo je na audienciu pripustený. Aj ku tomu najväčšiemu hriešnikovi má milostné slová. Fejérváry predniesol ten svoj chýrny program, kráľ mu však nedal dovoľenia k jeho prevedeniu, lež sa radil s rakúskym ministerpredsedom Gautschom a s ministrom zvonajších záležitostí Goluchowskym. Pozdejšie po obede bola porada všetkých troch ministrov pod predsedníctvom kráľa. Pri tejto porade odhodlal sa kráľ, že k prevedeniu programu Fejérváryho dovoľenia nedá. Fejérváry na to súrne odcestoval domov. O rozhodnutí kráľa nikomu však ani slova nepovedal. Bolo ale poznať, že tá audiencia voľako zle vypadla.

Ministerská porada v Budapešti.

V pondelok dňa 11-ho septembra o jedenástej hod. sadli si takrečení ministri ku porade. Táto porada trvala až do 1. hodiny popoludní. O čom bola reč v porade, nikto sa nič nedozvedel. Po porade odcestoval Fejérváry zaraz do Viedne na audienciu. Kráľ prijal Fejérváryho v utorok na audiencii a vyslyšal poznove jeho predlohu. Aj z tejto audiencie len to bolo slyšať, že záležitosť Fejérváryho ministerstva nedobre stojí. Pravda teda zase len zviťazí.

Účtovná reč ablegáta ľudovej strany.

Horlivý a vysokoučený člen ľudovej strany a ablegát volebného okresu pezinského Michal Dömötör v pondelok

po obede držal účtovnú reč v stredišti okresu v meste Pezinku. Z mesta a z celého okolia shromaždilo sa na tisíce ľudu a voličov, ktorí s najväčšou pozornosťou slyšali hlboko premyslenú a preto veľmi podarenú reč víťečného ablegáta o prítomnom položení politickom a o stanovisku ľudovej strany. Ablegát Dömötör osvedčil sa ako neohrozený úd ľudovej strany a čo sa týka otázky súkromného volebného práva, ktorú Kristóffy ľahkomyseľne hodil medzi široké vrstvy ľudu, vyslovil sa v tom smysle, že on zastáva stanovisko ľudovej strany, ktorá je za reformu volebného práva na spravodlivom a kresťanskom základe. Pri tomto shromaždení prítomná bola takmer celá intelligencia mesta Bazin a táto, ako i voličia s oduševnením slyšali poučné pojednávanie milovaného ablegáta a čilo mu prizvukovali a dôveru úplnú vyslovili, tak jemu ako ľudovej strane a koalícii. Pri celom shromaždení slyšať bolo len výjavy oduševnenia. Prešporskí socialdemokrati vyslali ta síce akéhosi človeka a tento aj pokúsil sa ablegátovi do reči padať, prítomní voličia ho však poriadne zavrátili a to bolo jeho šťastie, že zavčasu vzal nohy na plecia.

Demissia Fejérváryho vlády.

V utorok dňa 12-ho septembra zas bol Fejérváry na audiencii u kráľa, a pokiaľ neobdržal dovoľenie ku prevedeniu jeho zvestného programu, zadal demissiu totiž zložil svoj úrad aj so všetkými ostatnými ministrami.

Jeho veličenstvo pravdepodobne prijal túto demissiu. Fejérváry nebude teda viacej ministerpredsedom a bude žiť z generálskej penzie. Kristóffy môže byť hlavným vodcom socialdemokratov. Tito — ako známo — veľmi dobre platia svojich vodcov, povie mu to jeho priateľ Bokányi a Jakub Weltner. Vystúpil síce za ablegáta, keby ho ale aj vyvolili, do snemovne sotva pride. Kristóffy a Perczel nepatria do snemovne.

Z kruhov politických stránok.

Všetky politické stránky, vynimajúc stránky liberálov držaly vo stredu, akožto pred prvým zasadnutím snemovne jejich porady. Ablegáti preto v najväčšom počte dostavili sa do hlavného mesta.

V poradách týchto rozumie sa, reč bola v prvom rade o demissii vlády Fejérváryho a o novej vláde, ktorá o nedlho vymenovaná bude, bo krajina bez vlády nemôže byť. V politických stránkach koalície panujú prítomne tie náhľady, že včul krajiniskú krízu len na parlamentárnom základe možno rozriešiť. Koalícia neustále pracovala na tom, aby v krajine poriadok zavedený bol. Toto je aj prítomne jej cieľom. Bodaj by v smerodajných kruhoch nahliadli tieto snahy spojenej opozície, a bodaj by konečne nahliadli falošné a pre vlasť zkazonozné jednanie liberálnej stránky a prišli k tomu presvedčeniu, že sa s liberálmi a dľa liberálneho systému v krajine našej ďalej panovať nedá.

Bola reč v poradách spojených stránok opozície aj o prvom zasadnutí snemovne. Dotyčno tejto otázky ablegáti vôbec o tom sú presvedčení, že v piatok v snemovni

na žiaden pád nestane sa to, na čo tento deň pred snemovňou shromaždení socialdemokrati rátaajú. Fejérváry padol a s ním padol aj Kristóffy. Bokányi a jeho druhovia sadli Kristóffymu na lep. Jejich hluk a šramot pred snemovňou sú daromné! jestli ale dajú sa robiť výstupky a jestli by chceli terrorizovať ablegátov v snemovni, zle ľahko pochodia. Veď to bolo popredku vidieť, že z tých veľkých plánov socialdemokratických nič nebude. Škoda bolo tým židovským vodcom a tým zaslepeným socialdemokratickým pracovníkom toľkého hluku robiť v krajine. Bokányi, Welttner a iní, pravda vedeli čo robia a za čo sa unujú, bo im každú cestu a každú reč hojne zaplatili robotníci. Svet so všetkým právom musí byť zvedavý, že kedy sa už raz týmto zaslepeným a zavedeným ľudom oči otvoria.

O pohyboch socialistických.

Vo Vadkerte v nógrádskej stolici držali 10. septembra socialdemokrati shromaždenia. Tu im ale puška na zadok vypálila, bo sa stale to, čo neočakávali a na čo najmenej boli prichystaní. V tomto shromaždení utvorila sa totiž kresfiansko sociálna stránka. Socialdemokrati tým cieľom držali tu shromaždenie, aby pobúrili poľných robotníkov. Týchto im na shromaždenie prišlo len asi 20—30, ostatní boli všetko gazdovia. Ako rečník vystúpil, akýsi Ambrus Schwarcz, a vyzval robotníkov, aby sa sriadili, totiž aby pristúpili ku socialdemokratom a dal sa preto vychvaľovať všeobecné a súkromné volebné právo. Shromaždení netrepežlivo slyšali krkolonné odôvodnenia socialdemokratických zásad, ktoré židák Schwarcz nadovšetko vychvaľoval a zveleboval. Ako tento rečník reč svoju dokončil, ujal sa slova Ján Bakos, dekan z Vadkerty a tým prekvapil Schwarcza, že tamojší socialisti poprosili ho, aby im bol vodcom. On teda vodcovstvo socialistov ochotne a veľmi rád prijíma a hneď pri tejto príležitosti otvorene hovorí, že sociálne nehody dajú sa vyľiečiť len na základe lásky k blížnemu. K tomuto ale nie je potrebná socialdemokracia a nie sú k tomu potrební cudzí vodcovia, keďže ľud má svojich kresťanských vodcov. Shromaždení ľud prizvukoval reči dekana vadkertskeho a shromaždenie rozoslo sa v tichosti a v peknom poriadku. Socialdemokratický vodca židák Schwarz s dlhým nosom ocestoval do Budapešti. Vo Vadkerte sriadili sa socialisti, lež nie červení socialdemokrati, lež socialisti kresťanskí. Takýmto spôsobom treba zariadiť kresťanský socializmus vo všetkých oboch kde toho zapotreby a nadevšetko kde židovskí vodcovia socialdemokratickí balať amútia ľud.

O vláde.

Ministerpredseda barón Géza Fejérváry po audiencii, ktorá nevypadla po jeho chuti vo stredu o jednej hodine navrátil sa do Budapešti. Po obede bola pozdej ministerská porada, v ktorej Fejérváry predložil svojim súdruhom výsledok audiencie. Ako hovoria Fejérváry v sobotu zas pôjde na audienciu do Viedne, kde bude držať prednášku o prvom zasaduutí snemovne. Pri tejto príle-

žitosti ako sa hovorí odovzdá kráľovi menoslov tých uhorských politikov, ktorí majú byť povolani na audienciu. O tomto menoslove sa mnoho hovorí. Jedni sú tej mienky, že ku kráľovi povolaný bude gróf Khuen-Héderváry a gróf Ján Zichy; druhí zas myslia že sa povolá na audienciu Franc Kossuth, gróf Aladár Zichy a barón Dezider Bánffy. Toto sú pravda len kombinácie. Aj to sa hovorí že kráľ demissiu Fejérváryho ešte neprijal. Veď nemôže to dlho trvať a ukáže sa čo bude.

Kresťania, ku pujte len u kresťanov!

Z CUDZOZEMSKA.

Nepokoje v Japonsku.

Jako to všestranne po väčších mestách Japonska, obzvlášte ale v hlavnom meste Tokio vypukly veľké vzbury, keď si ľud prečítal chýry o podmienkach pokoja. Japonský ľud nenie spokojný s uzavretím pokoja a zdá sa mu málo polovica ostrova Sachalina a zabezpečenie vplyvu nad Koreou a Liaotungským polostrovom za tie obrovské hmotné a životné obete, ktoré priniesol poča vojny s Ruskom.

Taliansko.

V južnej čiasťke Talianska, v Kalabrii bolo v piatok ráno silné zemetrasenie, ktorému padlo v obeť viac obcí a viac sto ľudských životov. O katastrofe došly nasledovné zprávy: V menších obciach okresu Catanzaro väčšia čiasťka domov sa zrútila a mnoho domov sa porúchalo. Posivád ustálili, že následkom zemetrasenia 7 ľudí prišlo o život a 11 bolo raneno. V meste Catanzaro sa srútilo viac múrov a dvaja ľudia boli ranení. Obyvateľstvo sa zdrúzuje na poli. V okrese Nicastro zemetrasenie tiež hrozne pustošilo. Najmä v obci Marticano sa srútily skoro všetky domy a mnoho ľudí prišlo o život, ačkoľvek počet nešťastníkov ešte nenie ustálený. Asi 2200 ľudí ostalo bez prístrešia. V obciach okresu Monteleone 16 ľudí prišlo o život a asi 250 utrpelo ľahšie úrazy. V meste Monteleone zomrelo 7 ľudí. Porúchala sa aj tamojšia trestnica a asi 50 trestancov sa ranilo. V obci Stefaconi sa srútily všetky budovy, ktoré zasypaly asi 100 ľudí. Podobné nešťastia udaly sa ešte i na mnohých iných miestach, a ľud je vystavený veľkej biede.

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	4 koruny
na pol roka	2 koruny
na štvrt' roka	1 koruna.

BESEDNICA.

Poučné rozprávky.

(Pokračovanie.)

Na túto pochvalu dal sa Imrich do plaču. Kasnár privynul ho k sebe a pohladkal.

— Neplač dieťa moje, krotil ho kasnár. Viem čo ťa bolí. Tvój otec nemôže vystáť školu a knižky, chce aby si aj ty bol sedliakom.

Chlapec miesto odpovede, ešte hlasnejšie plakal.

— No neplač. To veru není múdre od otca, že za nič nemá učenosť, ale myslím, nemá tak okuvanú hlavu, že by sa nevmetila do nej múdra rada. Zajtra prejdem k nemu a budem sa s ním shovárať. Uvidím, či nezlomým jeho krutosť.

Tak sa stalo, ako povedal.

Na druhý deň dal zapriať, posadil na vozík chlapca, a šiel s ním k otcovi do Jastrabia.

Michal Lalok na dvore babral volačo, keď vozík zastal pred jeho domom. Ledvy, že zazrel Imricha, zapálil sa od hnevu, zafal pásť a hrozil sa mu.

— No počkaj ty naničhodník! Teraz ideš domov? Neopováž sa vkročiť do domu, lebo ťa zahluším! To si sa učil v škole, ako treba byť tulákom? Ztrať sa, lebo ťa...

— No, no, len nie tak hrube, krotil otca kasnár. Nikdy nesmiete prv súdiť, než by ste vyslúchli obžalovaného. Chlapec váš je nevinný!

— Nevinný? vybuchol Lalok, dám mu nevinnosti, nech ho len chytím do ruky. Tak mu vyprášim gate, že bude krívať od toho.

— Ja vám poviem, že sa ani nedotknete tohoto chlapca, povedal kasnár rázne a privynul k sebe Imricha.

— Rád bych vedel, kto mi rozkáže! Môj je! Ja som mu otcem! Kto ste vy, že sa miešate do mojích vecí?

— Ja som Gabriel Kališek, kasnár. a preto som prišiel, aby som vám povedal akého poriadneho a rozumného chlapca máte. Tešte sa mu a dajte ho ďalej učiť.

— Dám mu ja učenia s týmto kyjakom! Sem id, ty befár! Naučím ťa, ako máš druhý ráz ujsť z domu a túlať sa v noci!

Imrich sa triasol od strachu a lapil sa kasnára.

— Nikdy som nevidel takého surového a hlúpeho otca! Haňbite sa!

— Berte sa preč, lebo aj vás zrazím bručal Lalok. Tu som ja pán! Môjmu deťskú len ja rozkazujem! Clapče, ešte raz ti hovorim, choď núter, vy ale berte sa von, lebo vás vysotím!

Imrich ani sa len nepohol. Držal sa ustavične šiat ochrancu.

— Neoslúcháš? Tak sa ztrať a neopováž sa mi pred oči prísť! Není som ti viac otcem! Nedbám, túlaj sa po svete! Uvidím, ako ťa vychovajú knihy!

— Ale majte rozum, hovoril kasnár.

— Ani slova! Vezmite si toho pankharta, keď sa vám tak páči.

— Dobre, vezmem ho. Vyhnali ste vlastné dieťa bez príčiny. Od dnešku Imrich není váš, ale ja som mu otcem. Poď syn môj! Vysadli na vozík a hnali domov.

Takto dostal Imrich druhého otca, čo ani neobanoval. Lúto mu bolo, že otec tak dive zachodil s ním, ale kasnár — dobrosrdečný to Čech — veľmi dobre rozumel sa k tomu, ako má zahojiť boľasť chlapcovú. Dobře zachodili s ním, radi ho mali, a on sa lepšie cítil ako doma. Po prázdninách odviezol ho kasnár do Ostrihomu.

Tu v gymnázium celkom iný život svitol chlapcovi. Doma len ukradomky mohol čítať knižky, tu ich mal celú kopu, a on sa nymi nebral, ale dal sa vesele do učenia. Chcel s tým preukázať vďaku oproti kasnárovi, ktorý sa zaň zaujal a ukázať vlastnému otcovi, že knihy nie sú taká podľá portieka za akú ich on drží. Imrich prevýšil svojich spolužiakov, hoc aj nebol sbehlý v maďarskej reči. S neunavnou usilovnosťou ukázal učebárom a spolužiakom, na čo je súci jeden slovenský sedliačik. Obdivovali ho. Nehanili pre rod, ako to býva na mnohých miestach, ale ctili, lebo bol chlúbou školy a pomocník slabších žiakov. Učebári jeho, keď sa dozvedeli o jeho položení, postarali sa oňho, tak že o dva roky nemusel kasnár ani haliera naň stroviť. Imrich sa učil a vyučoval celý rok a len na prázdniny chodieval do Teslovej. Rodina kasnárová považovala ho za svojho. Malá Irenka ledva vedela vyčakať, kedy už príde. Len jej to bolo dlho čakať! Veru desať mesiacov je dlhý čas tomu, kto kamaráta čaká, s ktorým dva mesiace brúsi po zahrade, po hore, naháňa matýlov, loví ryby, zbiera jahody, stavá mlynčeky, a zabáva sa mile a nevinne, ako to zvykli dobré deti.

Každý mal rád Imriška, len otec ho nenávidel a nepomeril sa s ním. Vytvoril ho a celý majetok dal prepísať na staršieho syna Vendelína, a od toho času spoločne gazdovali.

Časy sa mienali, Imrich po skončení gymnazialných tried, na radu svojho dobrodince študoval hospodársku školu, po čom dostal zamestnanie pri kasnárovi. Bol mu opravdivou pravou rukou, a tak rozumne zastupoval svoj úrad, že aj gróf docela bol s ním spokojný a jedúce vyznačil ho tým, že ho vzal do cudzozemska študovať jednu hospodársku výstavu. A otca jeho ani to nepohlo, lebo aj napozatým zostal surovcom a zátvrdlivcom. Verejne hanil syna svojho a ubližoval tým, ktorí vychovali z neho pána a darebáka, ktorý z kníh hospodári.

A veru keby bol porovnal svoje hospodárstvo s Imrichovým, bol by videl náramný rozdiel. Už tam bolo znať, čo vie previesť jeden učený gazda, a čo sú hodné knihy. To len sprosták môže povedať, aký bol Mišo Lalok, že kto vedľa kníh gazduje, ten negazuje dobre. Ba veru keby každý gazda tak smýšľal, to by sa ani chleba nenajedol. Veď tuším aj s Mišom to tak bude,

lebo tá večitá slopanica nebude viesť k dobrému. A teraz nielen on pije, ale aj Vendel mu pomáha. A tento sa tomu lepšie rozumie ako otec. Nielen v dedine robí nezbedy, ale brúsi po cudzých krémách, tak že ho znajú široko ďaleko. Toto lahtikárenie nesdržalo spoločné hospodárstvo. Ako by aj! Nevídali tridsať jochov! Čo že je to dvom naničhodným korhelom? Ale ľahká pomoc! Keď neni peňazí alebo zbožia, tu je statok, tu sú zeme. Žid vždy dá na to. Aj dal, ale veru to bolo drahé pálené. To bolo najsmutnejšie, že syn bol väčší korhel ako otec. Starý Lalok videl ako ide všetko dolu vodou. Pekný statok, dobré zeme, lež na toľko bol slabý, či už hlúpy, že bál sa napomenúť Vendela, aby mal rozum. Nuž ale nemohol mu robiť výčitky, veď Vendel to činil, k čomu ho otec vychoval. Často mu hovorieval, že taký gazda, ktorý má tridsať jochov, nemusí sa veľmi namáhať, nemusí sa učiť. Môže sa zabaviť a posedeť v kréme s kamarátmi.

(Pokračovanie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Výročitý deň smrti kráľovnej Alžbety. V nedeľu 10. septembra bolo tomu sedem rokov, čo preblahej pamiatky Alžbeta, kráľovna Uhorska zomrela, zavraždená bezbožným vrahom socialistom a anarchystom. Za dušné spasenie celej krajine drahej kráľovny odbavovali sa služby Božie v korunovačnom chráme kráľa Mateja v Budíne v pondelok dňa 11. ho septembra o 10. hodine. Requiem slúžil kardinál knieža-primas Klaudius Vaszary pri pomoci počtetných cirkevných hodnostárov a nádvorného kňazstva. Veľký chrám z tejto príležitosti bol veľkolepe ozdobený címerami vy-okej zomrelej a barbami zármutku. Pri smútočnej pobožnosti tejto prítomný bol ministerpredseda barón Gejza Fejérváry, členovia magnátov a zastupitelia vrchností. V kostole kráľovského zámku smútočné služby Božie odbavoval o 9. hodine opát-farár kráľovského zámku Karol Kánter. Podobné služby Božie odbavovali sa tiež i vo všetkých farských kostoloch hlavného mesta. Z verejných a mnohých pri-vátnych budov vialy čierne zástavy.

Arciknieža Karola Franca Jozefa, syna arcikniežaťa Ottu, ktorý posavád slúžil v I. hulánskom pluku jako poručík, kráľ rozkázal prideliť na jednoročnú aktívnu službu k 7. dragónskemu pluku, ležiacemu v meste Brandeis v Česku.

Gróf Karol Emanuel Csáky, biskup vacovský dňa 1. septembra vymenovaný bol jeho veličenstvom kráľom za skutočného tajného radcu. Mesto Vacov držalo z príležitosti tejto mimoriadne zasadnutie mestskej rady, v ktorej uzavreli, akými slávnosťami prednesú pozdravenie obľúbenému biskupovi. Mnohé deputácie svetských vrchností a kňazstva dostavily sa ku poklone ku zaslúžile vyznačenému biskupovi. Vyznačeniu tomuto teší sa v prvom rade kňazstvo biskupstva vacovského, lež spolu s ním i všetci veriaci, ktorým vyznačený je vždy veľkodušným dobrodincom.

Vyznačenie biskupa Majlátha. Jeho veličenstvo kráľ sedmohradského biskupa Gustáva Majlátha vymenoval za tajného skutočného radcu. Z tejto príležitosti veriaci, známi a ctitelia tých najširších kruhov vyznačeného biskupa obsypali blahoželaniami. Biskup sám dal veriacim svojim jeho vyznačenie na vedomie a spolu ich prosil, aby miesto zvyklého pri tejto príležitosti blahoželania, račej sa zaň modlili, aby keď v hodnostiach postupuje nevypadol z milosti božskej. Všetci ovšem čo znajú vyznačeného biskupa sedmohradského presvedčení sú o tom, že si on jeho horlivosťou, neunávenou účinnosťou ako i jeho príkladným a svätým životom tohoto vyznačenia skutočne zaslúžil.

Jubiläum biskupa Desewffyho. Pätnásť rokov je tomu, čo biskup esanásky Alexander Desewffy v deň svätého Gerharda vysvätený bol za biskupa, V tento deň kňazstvo a veriaci biskupstva čanádskeho stroja sa sláviť jubiläum svojho obľúbeného biskupa.

Dr. Augustin Fischer-Colbrie vysvätený biskup a koadjutor biskupstva košického cestuje po biskupstve košickom a udeľuje sviatosť birmovania. Po všetkých stranách nielen kňazstvo lež i svetské vrchnosti prijímajú ho s najväčším vyznačením. Ešte i inoverci pripojujú sa ku katolíkom, aby milého biskupa tým slávnostnejšie prijali.

Zlatá omša. Jozef Malatinszky, kanonik nitriansky, dňa 10. ho septembra slávil 50-ročné jubiläum svojho vysvätenia za kňaza. Ohľadom na to, že prepošt-kanonik len nedávno sa zotavil zo zdĺhavej a ťažkej nemoce, jubiläum svoje len v tichosti odbavil keď o 8-mej hodine v kaplnke veľkého seminára malú svätú omšu odslúžil. Nesčíslni ctitelia jubilanta v deň tento vo vrúcnych modlitbách prosili Všemohúceho o ďalšie milosti pre zaslúžilého hodnostára cirkevného.

Z biskupstva spišského. Ignác Mahályi, farár v Polzanovcách (Spiš) po pobožnom prijatí sv. Sviatosti a po dlhšej nemoci dňa 26. augusta v 51. roku života a 26. rokov kňazstva svojho zomrel. — Do liptovského sv. Ivána poslaný je za dočasného administrátora Julius Brtka, kaplán sv. mikulášsky a do Chrastí Bernard Sommer. Preložení sú kapláni Izidor Kalocsai z Poprádu do Hýb a Florian Tomanek z Hýb do Poprádu.

Cholera. O tejto šíriacej sa nákazlivej chorobe sdeľujú novšie nasledovné zprávy. Na okolí rieky Vistuly novšie ochorelo 11 ľudí na cholera, tak že posavád dovedna úradne ustálili 77 choleričných pádov, z ktorých sa 24 skončilo so smrťou. V Korscheni je posavád 23 chorých v osobitnej nemocnici. V trestnici mesta Krone šesť trestancov dostalo cholera. Aj po iných menších mestách Pruska sa udávajú choleričné pády. V Berlíne zatvorili všetky kúpele. V Brémach ale prisne preskúmajú každého vysťahovalca. — V Haliči posavád sedem ľudí ochorelo na cholera. Traja ľudia zomreli, traja sa vyľiečili a jeden je ešte pod lekárskou opaterou. Uhorský minister vnútorných záležitostí úradne a stále informovaný súc o terajšom stave a šírení sa cholery v Prusku a v Haliči, porobil všetky potrebné poriadky, aby sa cho-

lera nedostala aj k nám. Minister v obežníku vyzýva všetky právomocnosti, aby každým možným prostriedkom prekazily šírenie sa cholery. Nariadenie uhorského ministra vnútorných záležitostí je veľmi pekné. Lenže pruské vrchnosti o tom sa presvedčili, že cholera do Pruska doniesli židia, čo z Ruska utiekli. Tito špinaví židia, čo vođu ani na výročité sviatky nevidia, sú rozširovatelia cholery. O to sa má teda postarať minister vnútorných záležitostí Uhorska, aby týchto špinavých židov cez hranicu do krajiny nepustili.

Chýry zo Spiša. V Starej-Lubovni dňa 26. augusta večer bol oheň. Zhorelo 17 stavísk. — Dňa 26. aug. istý Václav Novák z Prahy spadol v Tatrach s 20 metrovej vysokosti a sa na hlave veľmi nebezpečne poranil, opatrujú ho teraz v Šmeksi. — V Nižnom Šmeksi bolo do 28. aug. 846 kúpeľných hostov, v Šmeksi bolo do 26. augusta 3157, v Tátra-Széplaku bolo do 21. aug. 1360. — Strašný oheň zúril dňa 27. augusta v mestečku Szomolnok. Zhorelo asi 150 domov, katolícky kostol, na ktorom sa veža zvalila a sklepenie kostola prebila, kde sa nová malba celkom zkazila a organ tiež, potom zhorela ešte luteránska modlitebna, dve školy, mestský dom a cigarovňa, v ktorej sa asi pol milióna hotových cigár spálilo. Skrže ten oheň asi 700 robotníček stratilo svoj každodenný zárobok, ktorý mali vo fabrike. Aj dvaja ľudia prišli v ohni o život. Škoda obnáša, vyjmúc fabriku, asi jeden milión korún, z čoho sa skrže assekuráciu len asi 150 tisíc korún navráti. — V Levoči nedávno jedna kráva tri teľatá rutila naraz, dve živé a jedno mrtvé. — V Švedléri dňa 24. aug. 6 domov zhorelo a aj jedna krava zahynula v ohni. — V Lešnici vyvolili teraz slečnu Mariu Groszmann za učiteľku, Do Haligovec, kde sa doteraz už za 23 rokov celkom zadarmo trápil s deťmi v škole terajší pán farár Pavel Soffranko, za čo od terajšieho pána biskupa aj peknú pochvalu dostal, prišla teraz vzdelaná a nábožná diplomovaná učiteľka v osobe slečnej Anny Kašparek. Keď by si ju ľudia teraz len vážili a šanovali!

Opatrnosti nikdy nezbyva. 55-ročný nádenník Juraj Szunka v hlavnom meste stal sa obeťou svojej náhlosti. Báršjak silno cengal naňho strojvodič pouličnej elektrickej železnice, nešťastný nádenník predsa chce prejsť cez koľajnice elektrickej železnice, domnievajú sa, že prebehne prv, než by ho elektrický vozeň mohol sraziť. Strojvodič celou silou hamoval a pustil aj protiprúd, no vozeň dzor všetkému namáhaniu strojvodiča srazil nádenníka a to tak nešťastne, že pokým prišli dobrovoľní ochrancí, vykrvácal.

Púť na Maria-Stein. Budapeštianskym slovenským katolíckym veriacim týmto sa oznamuje, že dňa 1. októbra, to jest na Ružencovú Pannu Mariu usporiada sa púť na Maria-Stein. Púť pohne sa z chrámu pátrov Karmelitov na Angyalfölde. Pred odchodom bude slúžená svätá omša za pútnikov, po ktorej sa pohneme na Maria-Stein. Vodca púte je velp. *Žigmund Platthy*, ktorý na milostnom mieste bude mať sv. omšu aj kážeň. *Jozef Pécz*, spevár.

Prekazená pomsta. Policia vo Veľkom Bečkereku (stolica torontálska) prišla na stopu, že z pomsy zamýšľajú spáchať v meste na viac osôb útok bombou. Z tamojšej fabriky na skridlicu totiž nedávno prepustili obchodvedúceho Michala Valperka, ktorý preto prisahal krvavú pomstu. Bombou chce usmrtiť správcov fabriky: pravotárov Desidera Nagya a Izidora Podvinecza, pravotárskeho praktikanta Egyenesa a policajného kapitána Oskára Ritera. Kapitána chce pozbaviť života preto, aby nemohol viesť vyšetovanie. Najal si dvoch ľudí zlopovestnej minulosti v osobe Antona Márkiho a Ondreja Kecskemétiho, ktorým dal štyritisíc korún za to, že prevedú útok. No polícia objavila celé sprisahanie a na bytu Valperka našla i bombu. Všetkých troch sprisahancov chytili a posadili do chládku.

Neverná slúžka. Budapeštianska polícia tieto dni predpoludním zatka Rózu Rozsnyay, slúžku zlopovestnej minulosti, lebo z bytu svojho pána poštového hlavného úradníka Jozefa Hetényiho ukradla jeden brilliantový prsteň a naušnice. Ukradnuté veci sa našli.

Klamstvo so ženbou. Hlavnomestská polícia zatkla 24-ročného bývalého knihvedúceho, menom Ludvika Grünspergera, proti ktorému jedna vdova podala oznámenie pre klamstvo so ženbou. Grünsperger sa oboznámil s vdovou jedného úradníka a vydal sa za majiteľa jednej kamenno-uhelnej bane. Hovoril, že má obrovský majetok, ale o baňu že vedie pravotu. Potom slúbil vdove, že si ju vezme za manželku. Vdova toto uverila, a keď Grünsperger pýtal od nej na trovy procesu peniaze, dala mu 200 a mnoho šperkov v cene 800 korún. Grünsperger keď mal v ruke peniaze, zmizol a na vdovu viac ani len nepomyslel. Následkom tohoto oklamaná vdova šudiera oznámila a polícia tieto dni chytila Grünspergera, ktorý sa pod druhým menom Ludvik Gönczy skrýval v hlavnom meste.

Ukrutný manžel. Vo Futó ulici v dome pod číslom 51. tieto dni ráno Francova Kovácsova povadila sa so svojim manželom, načo tento schytil nôž a dopichal svoju manželku.

Kto na svoj majetok

záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku **«Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utcza 2. (svoj dom).** Tento ústav dáva tak malú ako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho farchách. Predoslých veriteľov tento ústav s touto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33 $\frac{1}{2}$, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárskedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4 $\frac{1}{2}$ %-ové požičky bez všetkého zťahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

HOSPODÁRSTVO.

O pomocných spolkoch.

(Pokračovanie.)

Teda čo bol ten chosen údov?

1. Že tí, ktorí mali ťažké dlhoby s pomocou spolku vyplatili ich naráz.

2. Takto požičané peniaze po drobna vrátili spolku, a tak zgazdovali, čo by ináč neboli zgazdovali.

3. Tí, ktorí nemali ani hotových peňazí, požičali si od spolku na potrebné veci. Toto bol ich chosen.

4. Ani to nebola maličkosť, že spolku len malý interes platili. Ako som bol spomenul Ignác Štial mal u žida 30 zlatých dlhoby, od nej platil každý týždeň 30 kr. interusu, čo učinilo za rok 15 zl. 60 kr. On ale s pomocou spolku vyrovnal dlh svoj a platil spolku na rok 2 zl. 45 kr. (7 percentov) interusu, teda už na tomto schosnil 13 zl. 15 kr. Či to neni výhra?

5. Zo spolku mali ľudia aj mravný osov, menovite, prestali chodiť do krémy, koniec bol slopanicám, neboly zvady, bitky, ale miesto toho dali sa do práce. Jedon usilovnejší bol ako druhý. O záveť slo, že kto viac zgazduje.

6. Najväčší osov bol pre Jadrovú, že po roku oslobodila sa židov. Aknáhle prestal ľud piť, dlhý robiť a podlý tovar kupovať, židáci nemali koho klamať, prinútení boli zutekať. Že ako sa to stalo, poviem na krátce.

Ako nastal spolok, židáci omnoho drahšie predávali všeliaké handry a kadeaké odhodky. Ľud ustavične sa ponosoval a hrešil na židov. Notár a organista krotili rozhorčený ľud hovoriac, že aj tomu by sa dalo odpomôcť.

— Ale ako? pýtali sa sedliaci.

— Len tak, vysvetloval organista, že ako ste vedeli založiť sporiteľňu, práve tak by ste vedeli zariadiť jedon sklep, kde dostali by ste taký tovar, aký sami žiadate, a za takú cenu, akú sami určíte.

— Ako to môže byť? Veď keď my kúpime tovar, nemôžeme ho dať lacnejšie, lebo by sme doplácali naň.

— Pravdu máte, nuž ale má to svoj fortiel, a síce, keď volakto po drobna kupuje, drahšie zaplatí tovar ako keď od rázu veľa kúpi. To už aj pri žemlách vidíme. Jedna žemla koštuje dva krajciare, ale za 3 kr. dostanem dve, za šesták 7. Tak je to aj s iným tovarom. Slovom, čím viac kúpi človek, tým lacnejšie platí. Teda až chcete otvoríme v Jadrovej kresťanský sklep, ináč volá sa to: potravný spolok.

— To by veru dobre bolo. Ale ako by sa to dalo? pýtal sa Štefan Mekiňa.

— Just tak, ako sme založili úverkový spolok, odpovedal organista. Ponevác už vieme ako treba viesť

spolok, ľahko sa nám podarí zariadiť a otvoriť jeden kresťanský sklep s čím nie že vykadíme z Jadrovej cicavcov smradlavých, ale budeme mať poriadny a lacný tovar. Takýchto sklepov je už po krajine dakoľko sto, a že nemá ho každá väčšia obec, tomu je príčina naša ľahostajnosť a darebnosť. Keby bol všade taký statočný a horlivý pán farár ako sú náš, tak by to slo. Ten veru nečakajú ani lepšiu faru, ani červený pás, ani zlatý kríž, ani nehľadajú priateľstvo zadlžených a pritom všetkom nadutých pánov, ako to nektorí duchovní robia, ale robia dľa presvedčenia a za dobrobyt ľudu. S takýmito kňazmi veľa možno docieliť, a ľud s radosťou by ich nasledoval či v politike či v pospolitom živote, ale takí, ktorí neobzrú sa na ľud, spokojne fajčia na pohovke, čas kortešacie ale za liberála robia, sú nám na škodu a zneuctia povolanie svoje. Ale som voláko poblúdil, veď vám chcem vysvetliť čo je to ten potravný spolok.

— To nič pán organista, že trochu poblúdili. Majú pravdu, svätú pravdu. Nech žijú náš pán farár, povedal Ďurko Marenčák.

— Na zdar! Nech žijú! Prizvukovali všetci.

Povedal som, pokračoval organista, že potravný spolok práve tak treba založiť ako aj úverkový. Že odkiaľ vezme potrebné peniaze?

Nuž, od údov. Práve tak treba platiť takse ako aj tam.

Ustálime sa na tom, že jedna úcastina bude stáť 52 korún. Peniaze tieto možno lebo odrazu zplatiť alebo týždeňne po šestáku. Len že po šestáku soberať peniaze na sklep, to by bola dlhá práca už aj preto, lebo však my máme hoc koľko peňazí v našej sporiteľni. Ľahko môžeme obrátiť na to pekných pár korún z čistého výnosu.

Poradíme sa o tom, čo všeličo chceme držať v sklepe a z každého koľko dáme došikovať. Ponevác tovar za hotový groš predáme, teda budeme mať hotovizeň peňazí, k čomu pridáme poplatky údov.

Dobre si treba zapamatať, že potravný spolok nič nedá na borg. Tam len za peniaze predávajú. To je hlavná regula. Ale ani sklep nech nekupuje na úver, lebo keď zaraz platí, tovar o mnoho lacnejšie dostane, a tak ho aj lacnejšie predá. Keď ale na borg kúpi, tovar nelen že drahší bude, ale aj interes sa musí platiť od dlhoby. A taký sklep, ktorý drahý tovar predáva, neni na pomoc obci. Ale ani vtedy nestojí veľa, keď na borg dá, lebo ľud naučí sa dlhoby robiť, peniaze však premárni, a tak ani sklep ani ľud nebude mať groše. Ľud sa tomu musí naučiť, že keď nemá peniaze, nech netroví, keď ale kúpiť chce volačo, najprv nech si na to vyrobí. Kým sa ľud náš toto nenaučí, žobrąkom bude.

V kresťanskom sklepe len dobrý tovar držia a vždy so spravodlivou mierou merajú. Cena tovaru musí byť riadna, teda ľavnejšia ako v židovskom sklepe.

Aj to treba brať do povahy, že sklep otvorí a riadiť, je o mnoho ťažšia úloha ako viesť úverkový spolok, lebo v tomto len s peniazmi sa zapodieavaju, kdežto v sklepe reč je o sto a sto vecách. Sklep len taký človek môže viesť, ktorý pri jeho statočnosti a spoľahlivosti sa tomu

aj rozumie. Jedným slovom musí byť učený kupec. Takéhoto nedostaneme zdarma, lež mu musíme dať poriadny plat. A ponač sklep mimo tohoto má aj iné výdavky (náradie, poistenie, árenda atď.) preto sem treba viac peňazí ako k sporiteľni.

Mimo predavača potrebný je aj dozerač, ktorý sa dokonale rozumie veci. Ani takéhoto nenajdeme u nás, už aj pre veľkú odpovedlivosť nie. Práve preto je potrebné, aby sklep náš pripojil sa k ústrednému buda-pešťanskému — odtiaľ potom za každým pošlú sem jedného úradníka, ktorý prezre sklep a naše knihy.

Ako vidíte to není maličkosť, a preto sklep len vtedy otvoríme, až sa prihlási dostatočných údov; až najdeme k tomu schopného človeka; a až sa pripojíme k ústrednosti kresťanských pomocných spolkov.

(Pokračovanie nasleduje.)

DOPISY.

Verebély (stol. Bars.)

Pochválen Pán Ježiš Kristus.

Velactený Pán Redaktor!

Ráče byť tak láskavý týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Krestane» uverejniť.

Aj ja som sa učil kedysi písať, je tomu síce už dávno, preto sa bojím, že som už mnoho zabudol, predsa však oprobujem či sa mi to ešte volajako podarí.

V našom mestečku previeva už duch kresťanský. Ako tí prví kresťania, tak aj my včul pevne spolu držíme. Máme síce aj zo pár Judášov, ktorí nás hamujú ale za to nič: veď ich ten patrón Judášov s tými roškami prv alebo neskôr ku sebe poberie, až sa po dobrotky ku nám nepritúlia. Obyvatelia naši od tých čias čo spolu držia už veľa obsiahli. Vodcom našim bol vo všetkom vp. Jozef *Hermann*, ktorý je teraz do Štiavnice preložený za kaplána, lebo že vraj pre takého robotného a všeobecne na cirkevnom a na verejnom poli pracovitého človeka malé bolo naše mestečko. Pracoval on u nás veľmi mnoho o náš telesný a duševný blahobyť, preto sme si ho aj radi mali. Založil nám *gazdovský* a *potravný spolok*, včul práve zakládal *sypáreň* a *úverkový spolok* keď ho preložili. Ale sme mu aj vďační. Keď 1-ho septembra mal od nás odeísť, ešte ráz sme mu prišli na sv. omšu a veru sme všetci plakali bár nás bol plný kostol. Oddali sme potom odchádzajúcemu pánu kaplánovi jedon pekný kríž kňazský s týmto nápisom: «Vrábelsky gazdovský spolok na pamiatku našej lásky Jozefovi Hermannovi za jeho neustavné účinkovanie».

Bárs nám aj odišiel, ale skutky jeho vždy u nás ostanú a ani brány pekelné ich nezničia. Veru nie, lebo pravda je, čo nám odchádzajúci pán kaplán povedal, že

len menom je ten kresťan, ktorý príde síce do kostola ku Kristu sa modliť, keď ale z kostola na ulicu vyjde, viac s kresťanmi nedrží, lež s tými čo Krista ukrižovali. My ale nielen menom, lež aj srdcom chceme byť kresťania, preto vždy len s kresťanmi budeme držať. Ako praví kresťania jedon druhého budeme podporovať, všetko vždy len u kresťanov kupovať: keď takto ako reťaz spolu držíme, z lásky tej, ktorú jedon druhému preukazujeme každý nás pozná, že sme praví kresťania. Naši židia nemajú sa tomuto čo čudovať, lebo nie my sme sa odtrhli od nich, ale oni boli tí čo nikdy s nami nedržali. Oni pri voľbách krajinských boli vždy za tú pliahu, za ten nehanebný liberalizmus, ktorý cez 38 rokov vyzieral krajinu a zdieral ľud. Tým že naši židia tento liberalizmus zastávali len to dokázali, že nám zle chcjú a že sú nám nepriatelia. Svojím chovaním rozširovali židia u nás ducha nekresťanského a kroz to založili sebe vo Vráblach ten tak rečený antisemitizmus, ktorého sa teraz tak veľmi boja. Preto nech veje napozatým a vždy duch kresťanský u nás a nech žije horlivý zakladateľ tohoto kresťanského smeru Jozef Hermann kaplán štiavnický. *Tretí gazda.*

Čermany.

Pochválen Pán Ježiš Kristus.

Velactený Pán Redaktor!

Keď Vám s jednej strany vrúčne vďaky činím, že ste ráčili uverijniť môj predošlý dopis v našom obľúbenom «Krestane» dňa 3. septembra, s druhej strany prosím Vás úctive, ráče aj tieto prosté riadky nechať vytlačiť.

Môj predošlý dopis sa tu daktorým nepáčil, čo není div, lebo však sa dobre hovorí: «Pravda oči kole» a «povedz pravdu, prebijú ti hlavu»; nuž bár som i mal neprijemnosti, zase sa len chytám pera, abych dokonal ten obraz nášho okolia, ktorý som v predošlom dopise začal maľovať.

My tu žijeme ticho medzi neškodnými briežkami, neškodno vzdialení od otvoreného sveta. Náš kraj ale je veľa hoden. Je pravda, že nemáme vody len v studňach, z ktorých nejedna vyschne v lete, ani skála nemáme; aj drevo zďaleka vozíme; ale máme, čo je hlavná vec, dobrú pôdu. To sa musí dať, že tu ľudia usilovne a dôkladne obrábajú žltú pôdu, ktorá aj dobrú cenu má: hon bližšie ležiacej zeme stojí aj 1600 korún. Keď je toľký kúštk zeme na predaj, ako maliček, toľko kupcov sa hlási, jako celá ruka. Jako sa tu dobre majú naši sedliaci, aj z toho vidno, že daktorý má aj do 30 kusov hovädzej lichvy. A na svine sú tu utešení majstri; daktori gazda aj 30 kusov vykrmí do roka, za čo kopu peňazí shrnie do truhly. Naša obec — ako už minule spomenuto bolo — počítuje len 510 duší, a predsa traja majú parný nástroj mláfací. Ľud je tu veľmi skrovný; aj tí najbohatší, keď čo potrebujú, vajeia nesú do sklepu, za ktoré dostanú žiadanú látku. Daktorý má aj na 60 párov holubov, aby v lete nemusel kupovať drahé mäso v jatke; v zime ale bravčovina trpí. Rúcho sa tu spanštené nosí; v robotný deň v dreveniciach chodia slečny, v nedeľu ale v lagových topánkach ídu do kostola. V nedeľu je tu tak pristrojený

ľud ani v meste; aj pacholci nosia už panské košeľe a čierne šaty. Ináč je tu ľud nábožný, mravný, tichý a — vyjmúc štyroch — celkom striezlivý. Len škoda, že pri týchto dobrých vlastnostiach sa najde u daktorých aj namyslenosť a pýcha; oni si myslia, že trocha zeme je už všetko, nevšímajú si nikoho; domnievajú sa, že im ani farár, ani služny nenie nič; zabúdajú na slová sv. Pisma, ktoré zatracuje nielen pýchu ale i bohatstvo, a dľa ktorého nenie vrchnosti, ktorá by nebola od Boha. No, ale týchto je veľmi málo; ináč to ani nemôže byť, lebo kde je toľko žita, musí byť aj trocha kúkoľa.

Naša dedina kedysi slepo tísila káru bezbožného liberizmu, no česť a sláva statočným občanom voličom našim, dnes sú obetivými stĺpmi kresťanskej ľudovej strany; takže na okolí okrem Mýtnej Novej Vsi a Malých Vyčiap. ani nenie takej statočnej ľudovej dediny, jako sú Čermany. Dajže Bože, aby pri najbližšej voľbe chvalitebnou zmužilosťou všetci statne bojovali pod zástavou ľudovej strany k prospechu ľudu, k rozkvetu cirkve a ku chosnu vlasti našej.

Jak dovolíte, P. Redaktor, aj druhý krát Vás zas navštívím s dakoľkými riadkami. S Bohom!

Ján Mindus, roľník-občan.

Vinobránná zábava. «Pešbudinsky Kat. Del. Kruh» usporiada dňa 24-ho septembra «*Vinobránnú zábavu*» spojenú s tanečnou zábavou. Začiatok zábavy je popoludní o 5-tej hodine. Vstupné je: mužský 60 hal., ženské 40 hal. platia. Zábava bude spojená aj s rozličnými hrami ako sú tombolka, kolkáreň atď. *Riaditeľstvo.*

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala Bpest, IV., Ferencz-József-rakpart 27. szám.*

S. Privigye. Srdečné vďaky za doposlané. Veľavážnemu poslovi prosím sdeliť moju zvláštnu úctu ako starý známy. List som dal prečítať, mienku ešte neviem. Ostatne ja myslím my v tejto záležitosti činíme čo môžeme. To jediné je k poľutovaniu že z vonka nemáme zodpovednej podpory. V každom kraji, reknime v každom volebnom okrese by mal byť riadny dopisovateľ, ktorý by každý týždeň oznámil mal všetko čo sa v okrese chystá, koná alebo už stalo. Len týmto spôsobom by sme mohli obecnstvo o všetkom a ako sa hovorí z prvej ruky upovedomiť. Ostatne úfam sa, že to časom tak ďaleko privedeme. Dobré sa majte!

M. Cs. Hronsky sv. Kríž. Máte vo všetkom pravdu. Ani nepočúvajte ľudí čo sú neni ľudáci. Lžou sa nedajú ani politické stránky utvoriť ani ľudu k dobrému prispieť. Cigánstvo prv alebo neskorej vždy vyjde na svetlo čo by ak ukryté bolo. Pište nám o všetkom čo sa u vás deje. S Bohom!

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť tuto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patrične knižku predáva.

Pozvanie k predplateniu na veľmi užitočnú knihu pre ľud. *Nová, krásna kniha.* Poznať sám seba je jedna najvážnejšia potreba kresťana; poznať svoj rod, svojich rodných bratov, mala by byť snaha každého verného syna tejto vlasti. Ľudia, aby videli i prezrúvali mravy, obyčaje a pomery národov, cestujú na kraj sveta, a často-krát nepoznajú ani svoje najbližšie okolie. Poznať a zamilovať si svojich slovenských pobratimov nás učí nová kniha, ktorú napísal a veľkým nákladom vydať mieni slovenskej verejnosti už známi Karol A. Medvecký, kňaz biskupstva baňsko-bystrického. — Počuli ste už o Detve? Nuž o niekoľkých poblúdených našich spolubratoch popísať a rozchýriť čo najhoršie, pripraviť jednu obec o dobré meno, pre nezbednosti jednotlivcov, je nie kumšt, ale je ani nie skutok kresťanský; opísať ľud, jeho krásne obyčaje, od otcov zdedené zvyky, spôsob šatenia sa, jeho historiú (dejiny) od časov dávnych až po najnovšie, jeho utrpenie za časov poddanstva, spôsob a stav hospodárenia, vzdelanosť, dobročinnosť, ľudnosť, majetnosť, priemysel, starootcovské nárečie, svetochýrne detvanské výšivky, povery, povesti a báje, stavebný spôsob, utešené detvanské spevy, áno nahliadnuť do duše nášho Detvana: toto je už úloha veru o mnoho ťažšia, ale i záslušnejšia. A túto prácu podujal mladý spisovateľ, tak že po prečítaní jeho krásnej knihy, zamiluje si človek ten pekný ľud, ospravedlní, odpustí, ale neodsúdi bez lásky jeho niektoré chyby a poblúdenia, pozná v jasom svetle pravdy a krásy svojich bratov. — Kniha vytlačená bude s vyššie tridsať peknými obrázkami, vo veľkom formáte, a bude rozkošou a pýchou naplňovať každého, kto miluje slovenskú knihu, slovenské čítanie. Nuž zaopatri si túto knihu každý, kto len môže. — Kto zašle na meno vydavateľa do konca septembra tohoto roku 4 koruny, obdrží túto veľkú knihu v októbri franko. Od októbra nastúpi už krámska cena 5 korún. Prihláste sa, odberajte, predplácajte na knihu túto čím najhúfnejšie a neobanujete. Peniaze a príhlasy posielajú sa na adresu: Velp. *Karol A. Medveczky*, správca fary. Prochoť, Kelő, p. Geletnek (Barsm.)

«Posol božsk. Srdca Ježišovho» — časopis obrazmi okrasený k rozmnoženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 halierov. Pre Ameriku 3 koruny. Pre Rusko 2 koruny 50 halierov.

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hosp. odárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

Zázrak priemyslu!

V New-Yorku a v Londine nešialani ani európejskú suchu zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenos vydela sa byť. že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som splnomocnený, splnomocenstvo toto plniť a nazáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

- 6 kusov veľmi fajnové stolové nože so pravdivou anglickou klingou
- 6 kusov amerického patentovaného striebra vydličky
- 6 kusov amerického patentovaného striebra jedacie ližice
- 12 kusov amerického patentovaného striebra kávové ližice
- 1 kus amerického patentovaného striebra polievkovú ližicu
- 1 kus amerického patentovaného striebra mliekovú ližicu
- 6 kusov Anglická Viktoria spodnie táčce.
- 2 kusy imponantné stolové svietniky,
- 1 kus lajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusí predtýmto 40 zl. koštovali a vyl len 6 zl. 60 kr. v najľavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentované striebra je jedna s vonku a s nutra biela kova, ktorá striebornú farbu aj 25 rokov udrží za čo ja garantujem. Svedectvom tomu, že tento oznam

neni klamstvo

zavazujem sa bar komu, komu sa náradie nepai penaze spatky dat'. Nech nikto nezameška túto pohodlnú príležitosť použiť žebý si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral

ktorá utešeným svadbo a iným darom je, ďalej do každej lepšej domácnosti príliž je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerického patentovaného striebra závod WIEDEN, II., Rembrandstrasse 198. Teleron 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo penaze vopred v poslaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydiacu ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisícou uznajúcich listov:

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár baron Bánffy jeho exel.

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. Kaloča, Ján Majorossy, kanonik.

Zasielku s jedacím servisom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentovaného striebra pošl'u.

Bozovíc. Kr.-Sörönska st. S. Keresztes hlavný slúžny. Jej Excellentia, barónka Edelsheimova čo najvršieše odporúča mne Váš stolový nábytok, prečo esadnm Vás, ráčte i mne dvojo takýchto nábytkor, po 6 zl. 50 kr. poslať.

Gr. Helena Tisza, rod Degenfeld-Schomberg. Zasielku som obdržal, veľmi som spokojný a budem to aj druhým odporúčať.

Andrej Lehóczky kanonik a farár Zemplén-Szinna.

Sukne Lodenové kus 65-70 kr.; grisetové

1 zl. 1.20 a vyššej; zástery, košeľe šatky, pančuchy atd. všetko za výhodné ceny. Dalej odporúčam

Praktické deky na kone.

Tiež i k prikryvaniu čelade sa hodiace kus 1 zl. 50, 1.80, 2 zl. Spočítovon dobierkou zasiela tkáčska dielna Adolfa Jelínek v Lisku, p. Jimramov. Morava 5 kilová zásielka presvedčí každého o dobrej jakosti a neobyčajnej lacnote a povzbudí ku muobým ďalším objednávkam.

Pukúste a presvedčíte sa!

Ziadajte si cenník

Zdarma a bezplatne zašlem mój, v slovenskej reči, bohate ilustrovaný cenník, ktorý viac než 1000 obrazov obsahuje rozličných hodín, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov

Hanns Konrád

I. hodinová fabrika a exportní obchod BRUX No. 1493. (Česko.)

Oznamy * *

* * prijíma administracia

„Krest'an“

Budapest,

Szentkirályi-utca 28.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 hal., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco; zameneanie a nazpät prijae je pod touti výnimkou dovolené jestli sa na poštové útraty vynahradia. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Jedine pravý

THIERRIHO BALSAM

Tento balsam slúži vnútorne. Je 1. Nedostizne pôsobivým liečivým prostriedkom pri všetkých nemocach pľúc a prs, mierni katarrih a zamedzaje výmety, odnima bolastný káseľ a liečí 1 zastaralé nemoci toho druhu. — Pôsobí výtečne pri zánete v krku, v chriptani a pri všetkých nemocach krku atd. — 3. Zahája dôkladne každú horúčku. — 4. Hojí prek. apojúcim spôsobom všetké nemoce jatier, žalúdka a čriev, zvlášte žaludkove krče, koliku a trhanie v živote. — 5. Odnima bol'ast a hojí zlatú žilu a haemorrhoidy. — 6. Pôsobí ľahko odvádive čistí krv i ľadviny, odnima hypochondriu i fažkomysel'nost, podporuje chuť k jedlu a zažívaniu. — 7. Služi výtečne pri bol'astach zubov, pri výžranich zuboch, hnilobe úst a pri všetkých nemocach zubov a úst, jako aj odštrahuje rihanie a neprijemný zápach z úst a žalúdka. — 8. Je dobrým prostriedkom proti hlistam pásomnici a proti epilepsii, či 11 padúcej nemoci. — 9. Služi zovnútorne ako po divný liečivý prostriedok za dobrý uznaný na všetky rany, červstve i staré, na jizvy, rúzu, osýku, fistule, bradavice, popáleniny, zmrzlé údy, na svraby, podkožnice a výrasky, na rozpakané a drsné ruky atd', a odnima bol'sti a hučanie v hlave, trhanie, pákostnicu, hol'asti v ušiach atd', o čom jasné vysvetlenie dáva obšírný návod k upotrebeniu. — 10. Je to vobec liečivý prostriedok, ktorý tak vnútorne, ako zovnútorne s nepochybným výsledkom dá sa užívať, ktorý je veľmi reálny a docela neškodný a v žiadnej rodine nemá jako prvá pomoc pri influenze, cholere s iných nákazivých nemocach chybeť! Všimnime si teda vždy shora udané zelené známky ochrany! Kde nemy žiadni skiad mojno balsamu, tam objednavajme priamo a adresu me lekárne u Anjela strácu Adolfa Thierryho v Pregrade u Rohitsch-Sauerbrunnu. Proti napodobizneniu chráni najlepšie priamo objednávka z mojej fabriky. Stojí 12 malých alebo 6 uvojitých flasiček franko na každú stanicu Rakusko-Uhorska 4 kor. Menej než 12 malých alebo 6 dvojitých flasiček sa nezasiela. Zasiela sa len proti predchodnému poukázaniu alebo dobierke obnosu.

Thierry A. lekárnik v Pregrade u Rohitsch-Sauerbrunnu.

Sila a účinok

pravej Centifoliovéj masti

Pravá Centifoliová masť užíva: Pri bol'avých prsách šesti-nede iek, pri zastavenom odtoku mlieka, ztvrdnutí prs. pri ruži, pri vselijakých zastaralých úrazoch, otvorených nonách, ranách, slanom vredu, nábehých nosách i pri kostijedu, pri ranách úho-dených, bodených, rezaných, drtných a strelných, k vyťahnutiu všetkých cudzích telies, ako: triesok, skla a dreva, piesku, brokov trní atd', pri všetkých podobraninách a narustoch karbun-kolocen, novotvoroch a raku, pri čerву v prstoch, vredoch nechtov, p'uzgrioch pri nobách chodom rozboľených, spáleniach všetkých druhov, zmrzých údoch, preležení nemocných, nadorch krvných, pri otoku uší a bol'avých deti atd. atd. Centifoliová masť čím staršia býva, tým je výtečnejšia v účinku! Je odporúčania hodné, mať vždy v rodine zasobu tohoto jedine svojho druhu zachováju-ceho prostriedku. — Menej než dve krabice sa nezasielajú; zasie-lanie deje sa výhradne len proti predchodnému poukázaniu alebo dobierke obnosu. Dva teglíky s poštovným portom, nákladný M listom a obalom atd. 3 kor. 40 hal.

Jediný prameň objednávok je -

„Lekareň u Anjela stážcu ADOLFA THIERRYHE v Pregrade“ u Rohitsch-Sauerbrunnu.

Oba tieto, dotyčno liečivosti jejich zvlášte výborne články, neni sú podobrené zkazivosti, bo proti čím sú staršie, tým väčšiu eenu maju a tým lepšej účinkujú, ani netrpia kroz zimu a horká, i možu rozposielat sa v každej čiastke roka.

Zdarma rozposielame tlačenu knižocku, ktorá obsahuje výrazy vďakov a uznania nezčíselných a mnohoročných odberateľov liekov mojich po celom svete. Túto knižocku rozposielamú proti predbežnom doposlani 20 hal. v listových koltech. Odberateľom našim doposielame knižocku franko a zdarma.

Sklady u lekárnik: Jozefa Töröka a Dra Eggera v Budapešti a L. Vértés Lugos.

Jozef Neškudla

cis. a kr. dvorný fabrikant v Olomúci (Morava). Odporúča vo svojej vlastnej fabrike zhotovené, viacerými biskupskými vrchnostami najvrúnejšie odporúčané zariadenia a kostolné náčinie,

ako: 1 Kazula z dobrého hodvabného štofu a k tomu potrebné 25-800 K. — 1 Pluvial a ku tomu potrebné 50-800 K. — 2 Dalmatiky a ku tomu potrebné 50-800 K. — Baldachin a ku tomu potrebné 100-1000 K. — Kostolné zástavy so žrdkou 40-400 K. — Kalichy zo striebra, pozlatené 120-500 K. Monštrancie úplne zo striebra, pozlatené 450-2000 K. — Kalichy a monštrancie z polovice strieborne za pol ceny. — Kalichy v ohni zlatené 25-35 K. — Najlacnejší zadovazujúci prameň v celom Rakusko-Uhorsku. — Pre chudobné kostoly 10% -vá zrážka. Cenník zdarma! Hotové zariadenia pre výber zašlú sa bezplatne, keďže sa približna cena označí.